

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія технічного обслуговування авіаційної техніки

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та
екології»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Технічне обслуговування і ремонт повітряних суден і авіадвигунів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 р. № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 р. № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
Харківського національного університету
внутрішніх справ з технічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 р. № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, протокол від 30.08.2021 р. № 1

Розробник: викладач циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, спеціаліст вищої категорії, Дрогомерецька Г.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, к.т.н., с.н.с. – Тягній В.Г.
2. Доктор технічних наук, доцент Кременчуцького державного політехнічного університету імені Михайла Остроградського – Сукач С.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та екології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Технічне обслуговування і ремонт повітряних суден і авіадвигунів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є питання забезпечення безпечної взаємодії людини з середовищем проживання і захисту населення від небезпек у надзвичайних ситуаціях, санітарія, гігієна праці, техніка безпеки, законодавство у сфері охорони праці; взаємозв'язки та відносини в екосистемі, знання та дотримання яких необхідне для безпеки життєдіяльності людини як біологічного та соціального суб'єкта.

Міждисциплінарні зв'язки: фізика, хімія, суспільно-економічні дисципліни (соціологія, правознавство, основи економічної теорії).

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.
2. Комбіновані небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.
3. Управління силами та засобами ОГ під час НС.
4. Наукові основи екології, екологічні проблеми світу і України.
5. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на довкілля.
6. Правові, організаційно-управлінські й економічні методи регулювання природокористування.
7. Правові та організаційні основи охорони праці.
8. Організація охорони праці на підприємстві.
9. Профілактика травматизму та професійних захворювань.
10. Основи фізіології, гігієни та безпеки праці.
11. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення дисципліни «Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та екології» полягає у набутті здобувачів освіти компетенції, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у здобувача освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

1.2. Основними завданнями дисципліни є опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня

безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику і полягає у набутті здобувачів освіти знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- основні етапи та принципи формування безпечної життєдіяльності людини;
- характеристики, класифікацію та нормування зовнішніх та внутрішніх негативних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини;
- вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;
- небезпеки, які можуть у будь-яких обставинах життєдіяльності та їх можливі наслідки;
- правила безпеки, шляхи захисту себе та свого оточення при виникненні різноманітних надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характеру;
- можливості запобігання, реагування на небезпеки різного походження та їх наслідки;
- законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності людини та охорони праці;
- основи першої долікарської допомоги та взаємодопомоги у невідкладних станах, небезпечних ситуаціях тощо;
- сутність культури безпечної життєдіяльності, етапи її формування та основні життєві цінності;
- основні поняття охорони праці;
- основні законодавчі акти про охорону праці, міжгалузеві і галузеві нормативні акти про охорону праці;
- управління охороною праці, органи державного нагляду, громадський контроль із охорони праці;
- основи фізіології та гігієни праці. Відшкодування збитків працівникам у разі ушкодження їх здоров'я;
- навчання з питань охорони праці при прийнятті на роботу та в період роботи;
- відповідальність за невиконання вимог з охорони праці. Основи електробезпеки та пожежної безпеки;

вміти:

- визначати рівень безпеки системи „людина –життєве середовище”;
- оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу;
- ідентифікувати небезпеку; визначати причини та можливі наслідки небезпек;

- оцінювати рівень небезпек; визначити психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки;
- надавати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим; визначати вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності;
- визначати вимоги щодо навчання працівників з урахуванням їх функціональних обов'язків;
- визначати шкідливі та небезпечні виробничі фактори на робочому місці;
- визначати вимоги законодавчих і нормативних актів з охорони праці в межах функціональних обов'язків фахівця;
- ідентифікувати небезпечні екологічні чинники та потенційні небезпеки, визначати величину і ймовірність їхнього прояву;
- розуміти причини й механізм дії небезпечних чинників на людину;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих чинників на організм людини;
- розробляти заходи і застосовувати засоби захисту людини від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих чинників.

1.4. Форма підсумкового контролю – залік.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5,0 кредитів ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК06	Прагнення до збереження навколишнього природного середовища
	ЗК07	Здатність працювати автономно
	ЗК08	Здатність працювати в команді
	СК01	Здатність дотримуватись у професійній діяльності вимог міжнародних та національних нормативно-правових документів в галузі авіаційного транспорту, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування авіаційного транспорту та їх систем
	СК14	Здатність організовувати власну роботу, роботу підлеглих та підпорядкованих

		підрозділів відповідно до вимог охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки на об'єктах авіаційного транспорту при їх побудові, виробництві, експлуатації, технічному обслуговуванні та ремонті.
--	--	--

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема №1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макробіологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Тема № 2. Комбіновані небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Зміст теми. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та

наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС. Надання першої долікарської допомоги. Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання.

Тема № 3. Управління силами та засобами ОГ під час НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, замські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивує, дегазуючи та дезінфікуючи розчини.

Тема № 4. Наукові основи екології, екологічні проблеми світу і України

Визначення, предмет, завдання і значення екології. Поняття про “загальну екологію”, у тому числі аутоекологію, демаекологію (популяційну чи демографічну екологію), синекоекологію (науку про екосистеми, у тому числі поняття “біосфери”). Роль вчення В.І. Вернадського про ноосферу для розвитку екології. Сукупність наукових методів дисципліни. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища. Екологічне виховання населення.

Тема № 5. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище

Основні форми, обсяги і наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище. Парниковий ефект, проблеми озонової діри, кислотних дощів. Опустелювання. Проблеми перенаселення, перевиробництва і пере забруднення. Проблеми утилізації відходів. Екологічні особливості галузевого використання природних ресурсів та екотехнологій. Екологічні проблеми й шляхи їх вирішення в галузях: промисловості, сільського і лісового господарств, транспорту, комунального господарства, військової справи, науки і культури.

Урбоекологічні проблеми. Основи радіоекології. Екологія і космос. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів. Загальний стан природних ресурсів планети і України (мінерально-сировинних, енергетичних, біологічних, земельних та інших). Еколого-економічні проблеми використання природних ресурсів та їх охорона: повітряного і водного середовищ, літосфери, ґрунтів, надр, тваринного і рослинного світу. Заповідна справа. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування

Тема № 6. Правові, організаційно-управлінські й економічні методи регулювання природокористування.

Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища. Державне управління в галузі охорони навколишнього середовища і природокористування: структура, основні інститути (організації), функції. Система стандартів і норм природозахисної діяльності. Екологічне ліцензування виробничої діяльності. Екологічна паспортизація об'єктів. Екологічний менеджмент і аудит, екологічний маркетинг. Екологічний моніторинг. Система екологічної інформації. Екологічна експертиза та проблеми її організації. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища

Особливості економічного механізму природокористування і охорони довкілля у різних сферах діяльності. Економічний механізм стимулювання природозахисної діяльності. Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних заходів. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування.

Тема №7. Правові та організаційні основи охорони праці.

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Тема № 8. Організація охорони праці на підприємстві .

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Тема № 9. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням. Відшкодування шкоди в разі ушкодження здоров'я або в разі смерті працівника.

Тема № 10. Основи фізіології, гігієни та безпеки праці.

Основи фізіології праці. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція. Освітлення виробничих приміщень. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Вібрація. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій. Шум, ультразвук та інфразвук. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону. Джерела, особливості і

класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Захист від електромагнітних випромінювань і полів. Іонізуюче випромінювання. Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і кріогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. Електробезпека. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема № 11. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення: Навчальний посібник/М.М.Козяр, Я.І.Бедрій, О.В.Станіславчук. – К: Кондор, 2018 – 458 с.
2. Основи охорони праці. Навчальний посібник. 4-те видання, перероблене і доповнене під редакцією Івах Р.М. – К: Кондор, 2018. – 464 с.
3. Охорона праці. З.М. Яремко, С.В. Тимошук, С.В. Писаревська та ін.; за ред. З.М. Яремка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.
4. Протоєрейський О.С, Запорожець О.І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
5. Гогіташвілі Г.Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
6. Керб Л.П. Основи охорони праці. Навчальний посібник –К.: КНЕУ, 2006 р. – 216 с.
7. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. –Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. –304 с.
8. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2005.-301 с.
9. Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології:

Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2006. – 368 с.

Допоміжна література:

10. Васильєва Р.Ю., Семенець Л.М. Методичні рекомендації до практичних робіт із безпеки життєдіяльності. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 68 с.
11. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 2-е вид./За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
12. Основи охорони праці /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.; за ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
13. Охорона праці (практикум): Навч. посіб./За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: Тріада плюс, 2011 – 436 с.
14. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності та охорона праці та цивільний захист: Навч. посіб./7-е вид. перероб. і допов. –К.: Знання, 2011 –334 с.
15. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 487 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові документи:

16. Закон України “Про охорону праці”.
17. Кодекс законів про працю України.
18. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”.
19. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.
20. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
21. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003р. № 994. “Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат”.
23. Постанова Кабінету Міністрів України 17.04.2019 № 337 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві»
24. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
25. НПАОП 0.00-4.03-04 “Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
26. НПАОП 0.00-4.09-07 “Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства”. Наказ Держгірпромнагляду від 07.11.2007 р. № 216.
27. НПАОП 0.00-4.11-07 “Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. №56.

28. НПАОП 0.00-4.12-05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 03.12.2007 № 273.

29. НПАОП 0.00-4.15-98 “Положення про розробку інструкцій з охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.

30. НПАОП 0.00-4.21-04 “Типове положення про службу охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 18.10.2007 р. № 236.

31. НПАОП 0.00-6.03-93 “Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993р. № 132.

32. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.

33. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

34. <https://dsp.gov.ua> Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.

35. <https://www.dsns.gov.ua> Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

36. <http://www.social.org.ua> Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

37. <http://portal.rada.gov.ua> Офіційний сайт Верховної Ради України.

4. Засоби оцінювання здобувачів освіти

Перелік питань для складання підсумкового контролю (залік)

1. Назвати права працівників та обов'язки роботодавця з охорони праці.
2. Система управління охороною праці на підприємстві.
3. Законодавство України в галузі охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства.

4. Компенсації працівникам за шкідливі і небезпечні умови праці. Відшкодування шкоди в разі ушкодження здоров'я працюючого.

5. Нагляд та контроль за станом охорони праці. Трьохступеневий контроль за станом охорони праці.

6. Інструктажі з охорони праці: зміст, терміни і місце проведення.

7. Мікроклімат виробничих приміщень: вплив на працюючих. Нормування метеоумов. Заходи, щодо нормалізації мікроклімату.

8. Порядок проведення спеціальних розслідувань.

9. Порядок проведення розслідування нещасних випадків.

10. Шкідливі речовини. Наслідки дії шкідливих і токсичних речовин. Нормування шкідливих речовин.

11. Призначення вентиляції та кондиціонування виробничих приміщень.

12. Шум, як негативний фактор виробничого середовища: види, нормування та захист.

13. Вібрація, як негативний фактор виробничого середовища: види, нормування та захист.

14. Іонізуюче випромінювання, як негативний фактор виробничого середовища: види, нормування та захист.

15. Електромагнітне випромінювання, як негативний фактор виробничого середовища: види, нормування та захист.

16. Призначення та гігієнічні характеристики виробничого освітлення. Види виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення.

17. Види електротравм. Чинники, які впливають на тяжкість ураження людини електричним струмом.

18. Запобіжні дії від ураження електричним струмом. Система заходів і засобів.

19. Показники пожежовибухонебезпеки речовин і матеріалів.

20. Організація пожежної безпеки на підприємстві.

21. Способи і засоби гасіння пожеж.

22. Охорона праці пільгових категорій працівників.

23. Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

24. Безпека праці при вантажно-розвантажувальних роботах. Технічне опосвідчення вантажно-розвантажувального обладнання.

25. Безпека праці під час експлуатації посудин, які працюють під тиском

26. Організація безпечного руху спецавтотранспорту та засобів механізації на аеродромах.

27. Безпека праці під час випробування двигунів на землі.

28. Кольори, знаки безпеки, сигнальна розмітка.

29. Безпека праці при технічному обслуговуванні високо розташованих частин ПС.

30. Безпека праці при буксирування ПС.

31. Основні визначення БЖД.

32. Таксономія небезпек.

33. Класифікація та рівні НС.

34. Характеристика небезпечних геологічних процесів.

35. Небезпечні метеорологічні явища.

36. Небезпечні гідрологічні процеси.

37. Пожежі у природних екосистемах.

38. Біотичні небезпеки.

39. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.

40. Промислові аварії.

41. Небезпечні події на транспорті.

42. Пожежі. Небезпечні фактори пожеж.

43. Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій.

44. Хімічні речовини як вражаючий фактор.

45. Організація дозиметричного і хімічного контролю.

46. Глобальні проблеми людства.
47. Соціально-політичні конфлікти, війни, тероризм.
48. Алкоголізм та наркоманія.
49. Шкідливі звички, соціальні хвороби.
50. Види поведінки людини.
51. Психотипи за реакцією людей на небезпеку.
52. Загальний аналіз ризику.
53. Концепція прийнятного ризику.
54. Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.
55. Методичні підходи до визначення ризику.
56. Державне управління БЖД.
57. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС.
58. Оповіщення населення.
59. Оперативне управління за умов виникнення НС.
60. Рятувальні та інші невідкладні роботи.
61. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.
62. Зброя масового ураження.
63. Дайте визначення ГДК, ГДС, ГДВ.
64. Перша допомога при струсі мозку.
65. Перша допомога при шоківому стані.
66. Перша допомога при асфіксії.
67. Перша допомога при кровотечах.
68. Перша допомога при переломі хребта.
69. Перша допомога при переломі ребер.
70. Перша допомога при переломі тазової кістки.
71. Перша допомога при переломі ключиці.
72. Перша допомога при памороках.
73. Перша допомога при непритомності.
74. Перша допомога при переохолодженні.
75. Перша допомога при перегріванні.
76. Перша допомога при вивихах, розтягуваннях і розривах зв'язок.
77. Перша допомога при термічних опіках.
78. Перша допомога при хімічних опіках.
79. Перша допомога при отруєннях.
80. Перша допомога при утопленні.
81. Що таке екологія?
82. Дати визначення аутоекології (факторіальній екології).
83. Дати визначення демаекології (екології популяцій).
84. Дати визначення синекології (біоценології).
85. Охарактеризуйте основні середовища існування організмів.
86. Назвіть класифікацію екологічних факторів.
87. Назвіть та наведіть приклади видів екосистем.
88. Дати визначення біосфері. Хто вперше запропонував цей термін?
89. Дайте характеристику урбоекології як галузі екології.

90. Проаналізуйте вплив транспорту на навколишнє природне середовище. Визначте принципи екологізації транспорту.
91. Які основні типи відходів людської діяльності?
92. Дайте оцінку сучасним методам утилізації відходів.
93. Назвіть джерела забруднення та проаналізуйте види забруднювачів.
94. Назвіть, чим викликані кислотні дощі.
95. Охарактеризуйте парниковий ефект.
96. Наведіть приклади забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я людини.
97. Охарактеризуйте «демографічний вибух» з точки зору екології.
98. Який екологічний зміст науково-технічної революції?
99. Наведіть приклади та поясніть негативні наслідки антропогенного впливу на води Світового океану.
100. Поясніть екологічні функції та значення ґрунтів.
101. Дайте визначення та характеристику природним ресурсам Землі.
102. Визначте основні типи територій та об'єктів природно-заповідного фонду України та їхнє значення.
103. Дайте оцінку екологічної ситуації в Україні.
104. Визначте основні джерела забруднення довкілля.
105. Які основні напрями поліпшення екологічної ситуації в Україні?
106. Проаналізуйте роль галузей господарства у виникненні екологічних проблем.
107. Яке зростання масштабів виробництва та його вплив на довкілля?
108. Дайте екологічну оцінку атмосфері.
109. Охарактеризуйте забруднення: атмосфери; гідросфери; літосфери та ґрунтів.
110. Дайте економічну оцінку природним ресурсам.